

حه سارو سه گه کانی باوکم ... نه قلەت ... شهرزاد حه سهن

[بە خوێندنەوەی ئەم نەقلەتە کلیکێ ئەر بکەن](#)

نامە یەکی کراوە بە سه باح هه نجدهر ... عه بدوله هزاق بیمار

1

برای دسزی خهویست: کاکه سه باح هه نجدهر، ئهوهی وهك هه وستی
داهه نهرك لهلام مایه وه و جهگیربوو، له ناوه استی ههشتا کاند
شیعرکت له گه قاری (به یان) بوو، له سهردان کدا به بهغدا سه رک
له دهزگای شهنبیری و به او کردنه وه کوردی دا، که (ئازاد شوان)
سکرتی نووسین بوو، ئهمهش ده کهس دهستهی نووسهران: هه وستی
زهر یاخیانه و به منهت نواند و گوتت: من نه ها تووم داوای ئه وه تان
له بکه، ئه لاق یسهن شیعره کهم به به او بکه نه وه، ته نیا ده مه و ئه وه
بپرسم به او ده کرته وه، یان نا و بهس، خه ئه گهر شیعره له هی من
باشتریشان لایه، ئه و به او بکه نه وه ئه وهی من به لاوه بنه، من له و
مامه یه و به وابه خه بوون و یاخی بوونه استه قینه یه دا ئه وه م له
به هره یه کی تازه لاو خوێنده وه و په شینی ئه وه م کرد ده بیته شاعیر کی

گهوره، ههروهه‌هاش ده‌رچوو. له ئێژنامه‌ی ههولێر 22/1/2017 و ژماره‌کانی دوا‌ی ئه‌و مانیفه‌سته به تانوپه‌که‌تم خو‌ندهوه به ناو‌نیشانی: (ناسینی بوونی شیعری و خه‌ ده‌ست نیشان کردن - مانیفه‌ستی شیعری)، که په‌کهاتوو له (40) وه‌ستگه‌ی ده‌ربه‌ینی بیرو‌ا و په‌چوون و ماکی دا‌ه‌نانی ئه‌ده‌بیی په‌ ناو‌نیشان، یان په‌نیشانی هه‌ر وه‌ستگه‌یه‌که‌ له که‌تاییدا به شه‌وه‌یه‌کی هه‌نهرمه‌ندانه ده‌ست نیشان کراوه. ئه‌م وه‌ستگه‌ی ده‌ربه‌ینیانه‌ش به که‌ی ناو‌نیشانه‌کانیانه‌وه به زمانه‌کی شاعیرانه ناوه‌رکه‌ و تانوپه‌ی شیعری شاعیر دیاری ده‌که‌ن. کاکی برا: له جا‌دانی ئه‌م مانیفه‌سته ده‌ست خه‌شیت له ده‌که‌م، ئه‌مه‌ش شه‌واز-کی تازه‌یه، ئه‌گه‌ر شیعره‌کانت به ئاسانی خه‌یان به ده‌سته‌وه نه‌ده‌ن، ئه‌م مانیفه‌سته چه‌ندان په‌نجه‌ره و ده‌رکه له با‌ه‌خانه‌ی شیعره‌کانت ده‌کاته‌وه و که‌شوه‌وایه‌کی ته‌واو ته‌نزیریانه‌ت سه‌کانه‌وه.

2

به‌و په‌نه‌یه‌وه، که باسی شیعره‌کانت ها‌ته‌که‌یه‌وه، ده‌مه‌وه په‌ت په‌م په‌من و ئه‌مه‌مانانی په‌روه‌رده‌ی شیعری کلاسیکی به که‌ش و پاشبه‌ند و جه‌سته‌ی هه‌قی فارسی و عه‌ره‌بی ئامه‌ز. دواتر شیعری تازه‌ی: (گه‌ران)ی خاوه‌ن ناوه‌ند. شیعری لاوه‌کی یاخی په‌ ئه‌مر و گو‌ی شه‌وازی په‌یه‌وه‌کراو، دامه‌زره‌ینی شیعره‌کی ئازاد له بیرکردنه‌وه، ئازاد له دا‌شتن، ئازاد له وه‌نه، سه‌ته‌سازی و خا‌به‌ندی، ئازاد له په‌بازی ئایدیه‌له‌ژی و سیاسیا‌نه‌ی سه‌رده‌م و هی دیش. دیاره‌یه‌که‌وه‌هل ئه‌وه‌مان لا په‌سند نا‌به‌ت، چونکه‌ له‌ناو ئاپه‌رای شیعری ئه‌و سه‌رده‌مه‌دا شیعره‌کی تازه‌ی یاخی ئاوه‌ها زه‌ر زه‌حه‌مه‌ته‌ جه‌ په‌ی خه‌ی بکاته‌وه و زه‌ر که‌س په‌شتیوانی له بکات، یاخی بوونی سه‌ته‌قینه‌ ئه‌وه‌یه‌ بزانی ئه‌و شته‌ی له‌ی یاخی ده‌بی چیه؟ ته‌ زانیوته ئه‌و شه‌وازه‌ی له‌ی یاخی بووی چیه؟ منیش، که تازه‌به‌تازه‌ له په‌ه‌ندکه‌کتبه‌ و گه‌قاری (ئاداب و ئه‌دیب)ی لوبنا‌نیه‌وه ئاگاداری باسی شاعیرانی په‌مانتیک و زه‌مزیی فه‌ه‌نسا ده‌بووم، شاعیرانی یاخی وه‌کو په‌ (ده‌له‌ر) و (امبه‌) سه‌رنجیان ده‌که‌شام و به دوا‌ی ده‌قی تازه‌ و نو‌خوازدا ده‌گه‌ام. با له‌گه‌ په‌بازه‌که‌ی منیش له شیعردا جیاوا‌زین. به تایبه‌تی له ئه‌ده‌بی کوردی تازه‌ماندا.

سا‌مانی چه‌فتاکانی سه‌ده‌ی بیسته‌م و له‌مه‌ودوا که‌مه‌که‌ شاعیری به توانامان هه‌که‌وتن، که هه‌ز به شیعره‌کانیان ده‌که‌م. له‌وانه: (جه‌لالی میرزا که‌ریم، شه‌رکه‌ په‌که‌س، ئه‌نوه‌ر قادر مه‌مه‌د، له‌تیف هه‌مه‌ت، هه‌فیک سا‌بیر ... تاد، به‌ام جگه‌ له‌وان و به تایبه‌تیش شیعری دوو شاعیری تازه‌ی په‌که‌ ئازاد زیاتر سه‌رنجیان ده‌که‌شام، ئه‌وانیش: (سه‌باح هه‌نجه‌ره‌ی) خاوه‌ندی (زه‌وان) و (وه‌که‌کانی خوداوه‌ند) و (مردوویه‌که‌ ئاگای له هه‌مووانه) و (سروودی زه‌وی) و هه‌تریش. له‌گه‌:

(قوبادی جه‌لیزاده) ی خاوه‌ندی (شه‌هید به ته‌نیا پیاسه ده‌کات) و ک‌شیعره‌کانی دیکه‌ی، که ئازادانه له بابه‌تی ئیر‌تیک و جوانیی له شولاری ژن به‌هری نواندوو. هه‌ر دووکیان سه‌رفرازانه و سه‌رسه‌ختانه ئ‌بازی شیعی خ‌یان گرتوو به‌ر و لاسایی شاعیرانی تریان نه‌کردوو ته‌وه

3

کاکه‌ی ه‌نجده‌ر: که له به‌غدا بووم چه‌ند ک‌پله‌یه‌کی شیعره‌کانتم له کوردیی‌هه به‌ناونیشانی: (له ئه‌ده‌بی تازه‌ی کوردیی‌هه) کرد به‌عه‌ره‌بی بردم ب‌ئیداره‌ی گ‌قاری: (الاقلام) و دامه‌ ده‌ست: (محهمه‌د موباره‌ک) ی سه‌رنوو سه‌ری گ‌قاره‌که، که ناسیاو‌کی نزیکم بوو، به‌هیوای ئه‌وه له ژماره‌ی داهاتووی ئه‌و ده‌مه‌ی: (أقلام) دا ب‌او بک‌ته‌وه. داخه‌که‌م دوا‌ی چه‌ند ئ‌ژ: (محهمه‌د موباره‌ک) به‌ه‌ی هه‌ند‌ک ئ‌گ‌گ‌سی سیاسیی‌هه له‌سه‌ر کارلادرا و ده‌قه‌که ب‌اونه‌کرایه‌وه و ه‌شنوو سه‌که‌شم ده‌ست نه‌که‌وته‌وه و ئ‌گام له‌ب‌او کردنه‌وه‌ی ب‌ا. ئه‌مه‌ش وه‌کو ده‌ئ‌ن نازانم له ناوچه‌وانی ت‌بوو، یان هی من.

4

کاک سه‌باح: له شیعره‌کاندا س‌ز‌کی گه‌وره‌ی خودا په‌رستی و سه‌رچاوه‌ی ئ‌ایینه‌په‌ره‌ری ده‌بینم. ئه‌گه‌رچی وه‌کو خ‌ت نووسیوته سه‌ر به‌هیچ ئ‌ایدی‌ل‌ژیا یه‌ک نیت و لایه‌نگریشی نابیت، هه‌روه‌ها نووسیوته: (به‌نان و ئ‌اوی ویست و خ‌بوونی خ‌م ده‌ژیم)، به‌ئ‌ام ده‌ئ‌ی: (ئ‌ام‌ژگارییه ئ‌اسمانیی‌ه‌کان هه‌میشه له بیرم دان و فه‌رام‌شان ناکه‌م). ت‌ی شاعیر‌کی یاخی، که هه‌و ده‌ده‌ی شیعی ب‌گه‌رد به‌ره‌م به‌ئ‌نی و ده‌سه‌ئ‌اتی سیاسی ده‌ستگ‌یرت نه‌کات، ده‌ب‌له‌و واقعی‌ت‌یدا ده‌ژی هه‌و‌ست‌کی گه‌ش و مر‌فانه‌ت هه‌ب‌ت. وه‌نه‌ب‌ شیعره‌کانیشت هه‌ر له بازنه‌ی: (هونه‌ر ب‌هونه‌ر) دا بخول‌نه‌وه و وازیان له واقعی‌ گه‌ل و کاره‌ساتی ئ‌ژگار ه‌ناب‌ و ته‌نیا له ئ‌اسمانی خه‌ون و خه‌یا ب‌ه‌فه‌ف‌ک‌بکه‌ن. نا گه‌ل‌ب‌اسی وه‌کو شه‌هید، براکوژی، کیمیا باران، ئه‌نفال، باری کاره‌ستباری کورد و ... تاد و گه‌ل‌ک‌مانای زاده‌ی واقع له به‌رگی ئ‌اوریشمینی د‌ی‌پ‌ خه‌ون و خه‌یا خ‌یان به‌ده‌رده‌خن.

5

ئه‌و شیعره ئ‌ازاده‌ی له ئ‌چکه‌ی (باو) ده‌رده‌چ‌ت، ناب‌ سه‌رسام بین، ئه‌گه‌ر نه‌ک هه‌ر خو‌نه‌ران، به‌کو ه‌خنه‌گر و تو‌ژه‌رانیش به‌وو‌خ‌شی ئ‌او‌ی‌ل نه‌ده‌نه‌وه. له م‌ژوو‌ی ئه‌ده‌بدا ب‌ئ‌م ج‌ره ه‌وته نموونه ز‌ره، ده‌شزانم شاعیرانی ده‌وروبه‌رت. (شاره‌که‌ت) ئ‌ازارت ده‌ده‌ن و په‌پی ب‌بنه‌مات ب‌ده‌د‌زنه‌وه و ئ‌استه‌نگت ب‌دروست ده‌که‌ن. (ه‌سو‌ا هه‌مزه ت‌ف) گوته‌نی: ئه‌وان گ‌رانیب‌ژنین، ک‌رسن.

له ئه ده بی فارسی و عه ره بی له ناو شیعی س فیکه ریدا نموونه ی وا هه یه، که له چکه ده رچوون و له باز نه ی غه زه لی خودا ناسی و خ شه ویستی خودا دا شیعی وایان هه یه مه لا و زانایانی ئیسلام به چاک تی نا وانن، به کو هه ند جار به کفریشیان داده نن، ئه مه جگه له (شه ته حات). شیعی: (حه للاج) و جه لاله دینی مه وله ویی می که سی خ ده و ب له سهر ب بازی س فیکه ریی شی بکاته وه و مانا و مه به ستی خودا خ شه ویستی ل بخته وو.

له ئه ده بی ئینگلیزی دا ت. س. ئیلیه ت شاعیر کی دا ه نه ر و به ناوبانگ و خاوه ن ناوه نده، به ام شیعه کانی به ئاسانی خ به دهسته وه ناده ن. به نموونه من شیعر کی ت. س. ئیلیه تم به زمانی عه ره بی به ناو نیشانی: (چوارشه ممی خه م ش) ده خو نده وه له مه به ست و ماناکه ی نه ده گه یشتم. هه تا تو ژینه وه یه کم له باره ی ئه و شیعه (هه ر به عه ره بی) خو نده وه، که زانیم: (چوارشه ممی خه م ش) ب نه، یان سرووت کی ئایینی دیان و مه سیحیه و شیعه که له ده وریدا ده خول ته وه و بیر و هونه کاری له ش واز و دا شتن دا به کارها تووه.

شیعه کانی ت ش، که له دووبه رگی (سی سا شیعر: چاپخانه ی ژه هات - هه ول 2012). دا، 900 لاپه ه یان گرتووه ته وه، ئه ستاش به رده وام شیعر ب او ده که یته وه، ب گومان ئه گه ر ز که سیش ل یان ت نه گه یشتن ئه وه وه کو خ ت نووسیوته: (گرینگ ئه وه یه ئه گه ر له شیعه که نه گه یشتی یادگار کی جوان له وشه و خه یی ه نگا وه نگ به ده ست ده ه نی) به د نیاییه وه ش نموونه ی دا ه نانن و خاوه ن ناوه ندن، (چونکه نووسراوی دا ه ندر او ته نیا به ت امان و ناخ و وونبوونه وه و جیها نبینی و به ره خه م اندن مه زنا یه تی وه رده گر).

کتبی: (س کت ب له باره ی شیعه وه: چاپخانه ی بینایی - سل مان 2013). گوزارشت کی گیانی ورد و قوو ه، ز ر ده روازه ی شیعه کانت ووناك ده کاته وه، و ستگه ی ده رب ین و بیروا و ب چوونی هونه ری و وتارگه ل کی چ و پ مانان. پ شان دانی هونه ری که مه لک شاعیری پ شه نگ له ئه ده بی کوردیماندا جگه ی ئاو دانه وه یه کی ده ستخ شانه و نیگایه کی زانستانه یه و پ چه وانیه ی به رچاوته نگی و من من ک یه.

6

له ژماره ی 21\6\2016 ژنامه ی هه ول ردا شیعر کت ب او کوردووه ته وه به ناو نیشانی (سکانی گیان) چی ت دا نیه، ئه گه ر من به سکانی گیانی خانمی شیعه کانتی بز انم، (نوا ه) خان، که ئه م ناوه به رده وام له شیعه کانتا دووباره ده ب ته وه. پ ش په نجا و دوو

ساﻻﻭﻩﻛﻮﻥﻭﻭﺳﻴﻮﺗﻪ: (ﻟﻪ 1964\6\20 ﺯﺎﻥ ﻟﻪ ﭘﯩﺸﺘﻰ ﺑﺎﺑﻪ ﺋﺎﺩﻩﻡ ﺩﻩﺭﭼﻮﻭ، ﺷﻴﺮﻻﻳﻪ ﻟﻪﺯﻯ ﺳﻴﻨﮕﻰ ﺩﺍﻳﻪ ﺣﻪﻭﺍ، ﻧﺎﻭﻛﺒﻠﯩﻨﻰ ﻧﻮﺍﻟﻪ ﺑﻮﻭ ﺑﻪ ﻭﺭﺷﻪﻯ ﺷﻜﻠﻰ ﻭﻧﻪﻣﺮﻯ.) ﭼﻮﻧﻜﻪ ﻫﻪﺭ ﺑﻴﺮ ﺩﻩﻛﻪﻣﻪﻭﻩ، ﺋﺎﻳﺎ ﺩﻩﺑﻠﻰ ﻣﻠﻠﻮﻭﻱ 1964\6\20 ﭼﻰ ﻣﻠﻠﻮﻭﻱﻛﻰ ﺑﻠﻪ؟ ﺑﻠﻪﭼﻰ ﻟﻪ ﺋﻰ ﺯﻯ 20\6\2016 ﺩﺍ ﺑﻪ ﺷﻴﻌﺮ ﻳﺎﺩﻯ ﺩﻩﻛﻪﻳﺘﻪﻭﻩ؟ ﻫﻪﺭ ﭼﻠﻠﻰ ﺑﻠﻪ ﺷﻴﻌﺮﻩﻛﻪ ﻫﻪﻟﻠﻪﮔﺮﻯ ﮔﻪﻟﻠﻰ ﺋﺎﺯ ﻭﻧﻪﻟﻠﻰ ﺗﻠﻠﻪ ﻣﻪﺑﻪﺳﺖ ﺑﻠﻪ، ﻛﻪ ﻣﻦ ﻟﻠﻴﺎﻥ ﺣﺎﻟﻰ ﻧﻪﺑﻮﻭﻡ. ﺋﻪﮔﻪﺭ ﻭﺍﻳﻪ ﺋﻪﻭ ﻳﺎﺩﻩ ﻫﻪﺭ ﭘﻴﺮﻻﺯﻳﻠﻪ.

ﻋﻪﺑﺪﻭﻟﻠﻪﺯﺍﻕ ﺑﻴﻤﺎﺭ

2017\2\6 ﻛﻠﻪ

ﺧﻠﻠﻮﺍﻧﻜﺮﺩﻥ ﻭ ﺧﻠﻠﻪ ﻧﺎﺳﺎﻧﻠﯩﻨﻰ ﺷﻨﺒﻴﺮﻳﻤﺎﻥ ... ﺋﺎﺭﻯ ﺯﻳﻨﺪﻳﻨﻰ

ﺩﺍﻫﺎﺗﻮﻭ ﺋﻠﻪﺳﺘﺎﻳﻪ، ﺋﻠﻪﺳﺘﺎ ﺑﻴﺮﻛﺮﺩﻧﻪﻭﻩﻳﻪ ﻟﻪ ﺩﺍ ﻫﺎﺗﻮﻭ ﺑﻪ ﺋﺎﺑﺮﺩﻭﻭﻭﻩﺋﺎﻟﻪﺳﺘﻪﻳﻪ ﺑﻪﺭﻩﻭﺩﺍﻫﺎﺗﻮﻭ. ﺋﻠﻪﺳﺘﺎ ﺋﺎﭘﻪﻟﻠﻰ ﺩﺍﻫﺎﺗﻮﻭ ﻧﻮﻟﻠﻪﮔﻪﺭﻯ ﻫﺎﻭﺷﺎﻥ ﺩﺍﻫﻠﻠﻰ ﻧﺎﻥ، ﺩﺍﻫﻠﻠﻰ ﻧﺎﻥ ﺗﻮﺍﻧﺎﻭﺋﻪﺭﻛﻰ ﺗﺎﻛﻪ ﺑﻪﻟﻠﻪ ﻛﻠﻠﻰ ﺳﺎﻣﺎﻧﻰ ﺋﺎﺑﺮﺩﻭﻭﻭﻱ ﭘﻠﻪﻭﻳﺴﺘﻪ. ﺋﻪﺭﻛﻰ ﺷﻨﺒﻴﺮﻳﻤﺎﻥ ﻗﻮﺭﺳﺘﻴﻦ ﺋﻪﺭﻛﻪ، ﺧﻠﻠﻪ ﺑﻪﺧﺎﻭﻩ ﻧﺰﺍﻧﻴﻨﻪﻭﻟﻪ ﻣﻠﻮﺋﻪﺳﺘﻪ، ﺗﻪ، ﺳﺎﻣﺎﻧﻰ ﺷﻨﺒﻴﺮﻳﻤﺎﻥ ﻫﻪﻭﻟﻠﻪ ﺩﺍﻥ ﻭ ﺑﻨﻴﺎﺗﻨﺎﻧﻰ ﺩﺍﻫﺎﺗﻮﻭﻩ، ﺋﻪﺭﻛﻰ ﻗﻮﺭﺳﻰ ﺷﻨﺒﻴﺮﻯ ﻛﻮﺭﺩ ﻣﻠﺪﺍﻧﻪ ﺑﻪﺭﻩﻭ (ﺷﻠﻠﻰ ﺷﻰ ﺷﻨﺒﻴﺮﻯ) ﺩﻩﺭﭼﻮﻭﻧﻪ ﻧﻪﻛ ﻟﻪﭼﻪﻗﺒﻪﺳﺘﻮﻭﻱ ﻭﺑﻪﻛﻮ ﺩﻩﺭﭘﻪﻟﻠﻪ ﻟﻪﺳﺴﺘﻰ ﺷﻨﺒﻴﺮﻳﻤﺎﻥ، ﺩﻟﻠﻰ ﻭﻟﻠﻪﻧﻪﻱ ﺷﻨﺒﻴﺮﻯ ﻛﻮﺭﺩﻯ، ﺩﻟﻠﻰ ﻛﺎﻭﻟﻠﻰ ﺷﻨﺒﻴﺮﻯ ﻛﻮﺭﺩﻯ، ﺩﻟﻠﻰ ﺑﻠﻠﻪﺭﻭﺑﻪﺭﻯ ﺷﻨﺒﻴﺮﻯ ﻛﻮﺭﺩﻯ ﻟﻪﺋﻠﻪﺳﺘﺎﺩﺍ. ﺳﺴﺘﻰ ﻛﻪﺳﺎﻧﻠﻰ ﻭ ﺑﻠﻠﻪﻣﻰ ﻛﻪﺳﺎﻧﻠﻰ ﻭ ﺧﻠﻠﻰ ﻛﺮﺩﻧﻰ ﻛﻪﺳﺎﻧﻠﻰ ﻟﻪﻡ ﺩﻟﻠﻰ ﺧﻪﻱ ﺋﻠﻪﺳﺘﺎﻳﻰ ﺷﻨﺒﻴﺮﻯ ﻛﻮﺭﺩﻯ ﺳﻮﻭﺩﻯ ﺑﻠﻠﻪ ﭼﻪﻧﺪ ﻛﻪﺳﺎﻧﻠﻰ ﺑﻪﺭﺩﻩﻭﺍﻣﻰ ﺩﺍﻧﻪ ﺑﻪﺧﻠﻠﻰ ﻳﺎﻥ ﻭ ﺑﻪﻭﻟﻠﻪ ﻭ ﻛﺎﻭﻟﻠﻰ ﺯﻳﺎﻥ.

ﺷﻨﺒﻴﺮﻯ ﻛﻮﺭﺩﻯ ﻟﻪ (ﺑﺎﺑﺎﺗﺎﻫﻴﺮﻯ ﻋﻠﻠﻰ ﺭﻳﺎﻥ) ﻫﻮﻩ ﺗﺎﻛﻮ ﺋﻠﻪﺳﺘﺎ ﭘﻠﻪﻭﺳﺘﻰ ﺑﻪ (ﻏﻪﺭﺑﻴﻠﻪ) ﺑﻠﻠﻪ (ﺳﺎﻓﻰ ﻭ ﺑﻪﻗﻪﺩﺭ) ﺑﻠﻠﻪ ﺑﻨﻴﺎﺗﻨﺎﻧﻰ ﺑﻨﺎﻏﻪﻱ ﻛﻠﻠﻰ ﻧﻜﺮﻳﺘﻰ ﻛﻪﻟﺘﻮﻭﺭﻣﺎﻥ ﭘﺎﺭﺍﺳﺘﻨﻰ ﻟﻪ ﻧﻪﺧﻠﻠﻰ ﺷﻰ ﺩﻭﻭﺑﺎﺭﻩﻭ ﻛﺎﻭﻟﻠﻰ ﺯﻭﻭ ﻭﻟﻠﻪﻧﻪﻭ ﺋﺎﻟﻠﻪﺳﺘﻪﻛﺮﺩﻧﻰ ﺑﻪﺭﻩﻭﺩﺍﻫﺎﺗﻮﻭ ﻭﻩﻛﻮ ﭘﺮﺩﻟﻠﻰ ﺷﻨﺒﻴﺮﻯ ﭘﻪﻟﻠﻪﻧﻪﻭ ﺑﻠﻠﻪ ﺩﻭﻧﻴﺎﻳﻰ ﺩﻩﺭﻩﻭﻭﻩ ﺧﻠﻠﻪ ﻧﺎﺳﺎﻧﺪﻥ ﻭ ﺧﻠﻠﻪ ﺑﻪﺩﻩﺭ ﺧﺴﺘﻦ. ﭘﻪﻧﺠﻪﻛﺎﻥ ﺳﺎﺭﺩﻥ ﻗﻪﻟﻪﻣﻪﻛﺎﻥ ﺳﺴﺘﻦ ﻛﺎﻏﻪﺯﻩﻛﺎﻥ ﻛﻠﻠﻰ ﻧﻪﻫﻤﻮﻭﻳﺎﻥ ﭘﻠﻪﻭﻳﺴﺘﻴﺎﻥ ﺑﻪﭼﺎﺭﻩﺳﻪﺭ

هه‌یه بـ خو‌قاندنی (خو‌قان) .

مه‌نجه‌ی شنبیری کوردی بـقه‌بـقی که مه‌ دره‌نگ دـته کو‌ان، ئه‌رکی شنبیری کورد گه‌یاندنی به‌ (سه‌د پله‌ی فه‌ره‌نهایه‌تیه‌). سه‌رده‌می ئـستایی (عه‌وله‌مه‌و ته‌کنـئـجیا) به‌هه‌و‌ی تاکه‌که‌سه‌زه‌حمه‌ت نیه‌ به‌ام پـژه‌وبه‌رنامه‌و هه‌ره‌وه‌زی ده‌و‌ت، هه‌و‌ی بـمنه‌تانه‌ ناو‌ خـازیکردنی به‌رامبه‌ر، وئـاو تـوانینی سه‌رده‌می جیهانی. دـزینه‌وه‌ی گـایی نو‌، ده‌ستنیشانکردنی که‌لـنه‌کان، دیاریکردنی ئامانه‌کان، نووسین بـ ده‌ره‌وه‌ی بازنه‌ی شنبیری کوردی. ئایا شنبیری کوردی خـیی نزیك یان چووه‌ته‌ ناو بازنه‌ی (شنبیری جیهانی) گرنگترین شت شنبیری جیهانی سوود له‌ شنبیری کوردی وه‌رده‌گرـت یانیش شنبیری کوردی چ سوودـکی به‌ شنبیری جیهانی گه‌یاندوه‌، زـر مه‌به‌ستمه‌ بـم شنبیری کوردی توانیویه‌تی وه‌ك (که‌لتووری کوردی) خـیی قیت کاته‌وه‌ له‌ناو ئه‌وه‌ که‌لتووره‌ جیاوازانیه‌ی جیهان و شنبیره‌ زه‌به‌لاحانه‌ی دونیا. شنبیری کوردی چه‌ند هه‌و‌ی داوه‌ که‌لتوور بخو‌قـنـ بـ که‌مه‌گایی کوردی یان چه‌ند پـی کراوه‌ یانیش له‌ خه‌می ئه‌وه‌ دابووه‌. نووسه‌ران و شنبیران وئـه‌دیبان و رووناکبیرانی کورد له‌سه‌ریانه‌:

- 1- به‌ره‌و شنبیری جیهانی.
- 2- کاو‌ئـ نه‌کردن و دووباره‌نه‌کردنه‌وه‌ی یه‌ك زه‌ه‌ هی دو‌نـ.
- 3- خـ جوانکردن بـخـمان نا، به‌کو بـ به‌رامبه‌ر.
- 4- خـ ناساندن (تعارف) به‌ که‌لتووری جیاواز.
- 5- واز هـنانی قه‌مه‌م به‌ده‌ستانـك که‌به‌و خـانه‌ی سه‌ره‌وه‌ قایل نین.

بـچی بارزانی واز لـکورسی سه‌رـکـایـتی هـرـم نا هـنـت؟ ... تاهیر حاجی حـسـن

پـدـچـت پرسیارـکی وا بـه‌زاران شـواز کرا بـت لـلایـن دانیشـتوانی هـرـمـو، ئـو و هـرکـسـکیش چـن وـمـی بـخـی دا بـتـو، دیسان دواجار وـمـامـکـ چـند جـی خـی گرتـبـت لـو وـی مایـی ئـزامـندی خودی کـسی خـاون پرسیار بـت، نازانـرت.

کورسی سەرکایەتی لێ وە تانێکدا هەشتا ئاستی هەشیاری سیاسی کەمەنگا لێ ئاستەکی کەمدا و ئاستی ئابوری بە ئێندازەیەک لێ شەوازی پاش کەوتوو کەندا ما بەتەو، کارەکی وادەکەن، هەمیشە ئێ و پارتەیی لێ و دەسەڵاتدا و دەستی گرتوو بە سەر جومگەکانی دەوڵەتدا، خودی سەرکەو بەرهەم دەهێنەت، بە ئازادانەیی خەیی واز لێ کورسی سەرکایەتی کردن نەهێنەت. دانیشتوانی باشوری کوردستانیش لێ و گەمەییکی وادان و تەواوی پێکە دوای تەویەکان زانی کراون لێ و هەزری کەمەنگا داو ئاستی ملەلانی نە و ئێزەبەک لێ و پایەیی دەسەڵاتدان، هەلومەرجەکی وایان بەرهەم هەناو کە تەواو گونجاو بە مانەوی بارزانی لێ سەر کورسی سەرکایەتی کەدا.

لێ و خودی هەیکەلی پارتی دیموکراتی کوردستاندا، جەر دیکتاتەرێ تەک زانی کراو، کەهیچ کەسی ناو ئێ و پارتە بەهای ناگاتە بەهای مەناکی نە و خانەوادەیی بارزانی، بەیە لێ و دا، بارزانی بەکەیی خانەوادەکی لێ کەیی پایەکانی نە و حزبدا لێ پەش کەیی هەیکەلی حزبدا و تانەستی پیرەزی جەگای گرتوو. خەکی وایش دەبەتە ئێ و دەرئەنجامی کەهیچ کەسەک لێ دەر وەیی مەبەتی بارزانی و بەخەوینیش نەتوانەت بیر لێ و بەکاتەو بەتەک لێ ئێزەبەتە کەسی یەکەمی حزب، لێ کاتەکی وایشدا، مانەوی بارزانی وەک سەرکەیی هەمیشەیی حزب و سەرکەیی هەمیشەیی باشوری کوردستان، گرەنتی کراو. ئێتر ئێ و شتەیی ناوی دیموکراتیە لێ و حزبدا، تەنها دیموکراتیەکی دیکتاتەرێانی نە و بەمەنا پەشایەتیەکانی وە تانی ئێزەبەتە دەگەییەنەت، یان بەمەنا دەسەڵاتدار دیکتاتەرێکان لێ وە تانی ئێزەبەتەدا.

ئێ و حزب و هەزو لایەنانی لێ هەرمەدا لێ بەرانبەر پارتی دیموکراتی کوردستاندا بونیان هەیی، ئێمانە کەمەنا پارتەکن، سەرۆم، کاریان بەناستەوخە بوبەت یان بەناستەوخە، بو بە پاراستنی بارزانی لێ مانەویدا وەک سەرکەیی هەرم. چونکە تانەستایشی لێ گەدا بەتەهەر لێ یەکەتی و گەان و ئێسلامیەکان و بەیگرین تادەگات بە حزبی شیوعی کوردستان، هێچیان، ئێ و بەرانبەر بەهەزە نەبوون کە بخوازن کورسیەکی لێ بارزانی وەرگرەو و کەسایەتیەکی جیاوازتر لێ بارزانی لێ سەر کورسیەکی بەرپرسیارەتی هەبەرگەت، (دیار بەرپرسیارێ تەک، ئێ و بەرپرسیارێ تە خاوەن مەژوویدە نیە کە کاری سەرکە ئێ و گە بەخش بەت بە پێکەیی وەرچەرخان لێ و هەزو پەرۆردەیی دوای و تەوانەیی کەمەنگا و هەنانە پەشی هەلومەرجەکی کە تەکانەکی پەشکە و توخوازانە بەتە کەیی بواری سەرکەییەکانی ژێانی کەمەنگا، بە پەچەوانە و، ئێرکی بەرپرسیارێتی سەرکەیی هەرم و سەرکە لێ وە تانی ئێزەبەتەدا

بـگشتی، پاراستنی پـگـ دیکتاتـری و هـشتنـوی پـگـ دواکـوتـو
 زانـی کانـی نـو کـمـگـ بوـ). هـروک کارکی گاتـجاـانـ
 بت، بارزانی هـریک دوو ساـ جارک لـکـبـونـو
 تایبـتیـکاندا، دـتـ من وار دـنم و باکـسـک لـئـوـ خـی ئامادـ
 بکات تامنیش دـوروتـسلیمی کورسیـکـی پـ بدـم، کـچی نـک هـرکـسـک
 نایـتـ وـمـ لـئـو پارتـکاندا بـتـ ئـوا من خـم کاندید دـکـم بـ
 هـگرتنـی ئـو بـرپرسـیارـیـتیـ، بـکـ دیـارـ
 بـناـ استـوخـ، دـنـنـ: قوربان کـ حـدی هـیـ بـچـتـ سـرئـو کورسیـ
 تائـوـو مناـک لـماـباتـکـی ئـوـ ماـبتـ. لـو دیویشـو، سـری زمان
 و بنی زمانیان، باس باسی ناهـقی و غـدرو بـبـ بـپانـ لـبـرانـبـر
 پـک کـوتنی پـرلـمان و مانـوـی بارزانی لـسـرکورسیـکـی کـلـلـوی
 یاسایـوـ کاتی دـمـکـ بـسـر چوـ.

لـئـو پـگـی دـوـتانی دیکتاتـردا، یاساو دادگان هـمیشـ ئامرازی
 دـستی سـرکـن بـتایبـتی و گـمـی بـناو دیموکراسی و چـمکی
 ئازادیش، هیچ نیـن بـجگـلـوی هـخـتـنـرکـی ای گشتی
 نـبتـ. دیار لـئـو خودی سیستمی چـوسـنـری سـرمایـداریدا، کـی
 پـگـی دامودـزگا ئیداریـکان بـشـوـوـیـک دادـنـژـن کـبـردـوام
 لـخـزمـتی هـیکـلـی دـوـتی چینایـتیدا بن و مارکس واتـنی
 سـرـمایـ، دـخـوازـت کـمـگـیـک دروست بکات هـرلـخـی
 بـچـتـ. لـوشوـنـیشدا گـر بـکـ بـها هـبـت بـمرـق و جـرک لـژیانـک
 بونی هـبـت، دـبـت لـوـدا بزانیـن کـچینـکی بـرهـمـنـری چالاک و
 خاـون هـشیاری سیاسی بونی هـیـ. لـم سـردـمـدا، کاتـک بـزـری
 زـرداری دـخـوازن پـگـی ناسیـنالیزم و پـگـی ئاین و مـزهـبـ جـراو
 جـرکـانی نـوئاینـکان برـو پـ بدـن، وـلـلـایـکـتر دـخـوازن پـگـی
 اسیزم و باـی است برـو پـ بدـن، دـرئـنجامی شکستی خودی سیستمی
 حاکم دـگـیـنـت لـشاردنـوـی چوـن سـری ئاستی هـژاری و بـکاریـکی
 زـر زیاد لـچاو چوـن سـری کـی بوارکـانی زانست و گـشـی پیشـسازی
 و بـرهـمـنـانـوـ.

گـر بگـنـوـ بـلای پرسـیارکـو ئـو وـمـی پـویستـ پـی
 بدرـتـوـ، ئـوا لای من بـم شـوازـ وـمـ دـدرـتـوـ، بارزانی نـک
 کابـری نیـ لـدـرـوـی پارتـکـی، بـپـچـوانـوـ کـی پارتـکانی
 دـرـوـی پارتـکـی بارزانی، کاریان پاراستنی پـگـی بارزانیـ
 وـبـجگـ لـبارزانیش کـس ناچـتـ سـرکورسیـکـ. چوـنکـ ئـو کورسیـ بـ
 هـمیشـ پـیـدراو لـلـایـن ئـو پارتانـو، لـلـایـکـتر، بـ پارتـکانی
 هـرـم، گـر لـژک لـژان کـسایـتیـکیان زاتی ئـوـی کردو بـتـ من

د م م و ت س ر کی ه ر م بم، ب م ر ج ک بارزانی زیندو ب ت، کار کی واد ک ن، بارزانی پ س ت ک ی ل س ر و ی پ س ت ی س ر کی ه ر م و ب ت، یانی د ی ک ن ب م ر ج ع.

داماوی و ب د ب خ ت ی خ ی کی باشور ل و دای، ک ه لوم ر ج کانی س ر ژ یانی ب ن ن داز ی ک پ ل کون کراو، ک تاد س ت ب پین ک ر د ن ی د ا ن کی د ب ت ل س د لای ت ر و د اوی ب د ک ر ت. ن و گ م ق ن و ن ی ن ح ز ابی ب ر ی د ر ب گ - ب ر ژ وازی کورد کاری ت د ا د کات، ب ج گ ل قازانچ و ب ر ژ و ن د ی کانی چینا ی ت ی چین ک ی خ یان، باشت رین ج ر ی پارت گ ل ل کن ک ز ر ب باشی و ز ر ب ن م ک و پ ر ژ و ب ر ژ و ن د ی و ئا مانج کانی ن و د و تان د ب ن پ ش و ک ن س ت و ک د و ژ م ن ی گ ل ی کورد ل م ی د یاکا نیا ن و ش ر م ن ا ن ج ا ر ی ج ا ر ک باسی ل و د ک ن. بارزانی کات ک و ک ک س ا ی ت ی ب ر پ ر س م م ی ل گ د ا د ک ر ت ل ل ا ی ن و ا تانی د ر و ی ه ر م و، ت ن ه ا ل ب ر خ ا ت ر ی پ ا ر ا س ت ن ی ه ی م ن ی پ گ ی س ی س ت م ی س ر م ا ی د ا ر ی حاکم و ی و ل ل ا ی ک ی ت ر ی ش ه ر م خا و ن ی ژ ر ز م ی ن ک ی د و م ن د ب ن و ت ی خا و و غازی س ر و ش ت ی، ن م د و و م ا د ی ی ش ت ا ن س ت ا ه ی چ ن ن ا ت ی ف ک یان ن ی و باشت رین وز ن ب ه س و ا ن د ن ی ج و و ب ر ه م ه ن ا ن. ب م م ن و س ا م ا ن س ر و ش ت ی قازانج ک ی ب چین ک ر و و ر گ ر و خ ک ز ح م ت ک ش ک ن ی، ب پ چ و ا ن و، ه ر چ ی د ر ه ا و ی ش ت پ ی س ک ی ت ی ب خ ی کی ه ر م و ب ر ه م ه ن ا ن ی ژ ی ن گ ی ی کی پ ی س ب و ت ه کار ک س د ا ن ج ر ی ن خ ش ی ل گ خ ی د ا ه ن ا و، ل و ی ش د ا د ی س ا ن قازانج ک ی د گ گ ت و ب کارخان کانی س ر ب س ی س ت م ی د و م ن د ک ا ن و ه ر چ ی د ر م ا ن ی خ ر ا پ ه ی ب ر ه م ی د ه ن ن و ب قازانج ک ی باش د ف ر ش ر ت و ب ب خ ی کی ه ژ ا ر ک ر ا و ی ه ر م و ع ر ا ق.

ن و ه لوم ر ج خ و ن ا و ی ل ع ر ا ق و ه ر م د ا بونی ه ی، د ی ا ر ک ی و ا تانی ج ن گ گ ر ت و ی ش ی ل گ گ د ا ب ت، ت و ا و ل ب ر ژ و ن د ی چین چ و س ن د ر ک ا ن ش ک ا و ت و و پ ر ش و ب ا و ی کی ب ه و د ی ز ر ی ش ی ل ن و چ ی ن و ت و ژ کانی خوار و د ا د ر و س ت ک ر د و، ک د ر ف ت ک ا ن ب خ ک خ س ت ن و ه ا ت ن م ی دانی س یاسیانی ج م ا و ر ب ب د س ت ک ت ا ک ر د ن ی ن و پ ا ر ت ن ج ر ا و ج ر د ی ک ت ا ت ر ا ن ل ا و ا ز ب ت. ب ی ه لوم ر ج کانی ن س ت ا ل ه ر م د ا، ه ش ت ا ب ج ر ک ک ل ب ر ژ و ن د ی بارزانی و د س ت و د ا ی ر ج ر ا و ج ر ک ا ن د ا ب ت ک خ ر ی ک ی پ ا ر ا S ت ن ی بارزانی ت ا ب ر د و ا م س ر کی ه ر م ب ت!!!!

گ گ د ی م و ک ر ا ت ی ک ا ن ل و ا تانی ژ ه ا ت د ا ت ا ن س ت ا ب ج گ

لښمانانو کړنې مانا کانی دیموکراتیک شته کيتر نه بو. دیموکراتیک
کاتیک گڼه د کات کک تاي ه نرابت به یم نه و هزو د سباتی
چینه چوسنډر حاکم کان.

تاهیر حاجی حسن
19/02/2017

غږیښی او م د نه ... جلال ع بو ا سا ج

نازانم من به وام
شتم و وک با بند
وو و د ریا
سری غږیښی خم ه ګرت
شایی باخم به جه شت
وک دیجل د ستی فورتم ګرت
وک چرای ئاشتوون و
ئوار بک به دزی زرد پ و
تیشکم ژایه حی ئ قیا نووسکی پیر و
کچی ه ر غږیښی به خم
کچی ه ر د م و به ک فی د می د ریا نا ګم
کچی ه ر بیر
ل ګونا ه کانی با پیرم د ک م و
کچی ه ر خ یا د مبات و
به به زمی
ګل یی
ګز و کانی
به ګ م زی
نیشتمان و بیر وری

...

ئی ج لادی دا بان

لهـمـتـهـ بـگـهـ
 کراسـهـ کم لهـ بـردایـهـ
 نهـ شمشـهـری برووسکهـ دهـیـبـهـت
 نهـ قـمـهـی زریان و نهـ فان
 پهـهـاوـکم لهـ پهـدایـهـ
 لهـچـرمی گا بهـرد
 لهـ پهـستی داربهـوو
 لهـمـتـهـ بـگـهـ
 ئهـی جهـلادی دابهـان
 کهـ برسیدهـتی گـهـوجم دهـکات
 دهـستی خـیا دهـدرهـژ دهـکم
 بهـ لیرهـی کهـاو کهـنهـکهـی نهـنکم
 وهـک پوولـهـ تهـپیووـکهـی ناو دهـستی باوکم
 ژریان جهـتم بهـ لهـدهـدات
 لهـم تهـبگـهـ
 ئهـی دهـحی دابهـان؟
 تامـزرهـ بهـ ژان
 لهـم دنیا جهـنجا دهـدا
 چرکهـیهـک خـشاهـیم هـهـوو
 هـهـزار دهـژ گریان

...

من لهـ نیشتمانـی داربهـوو
 گـهـورهـ بووم
 لهـشم چرنووکی دهـشهـهـ بایهـ
 کللی دابهـانم ونکردوو
 کهـهـانهـکا نهـهـهـور
 گیرفانهـی گـهـهـهـ
 ژهـرهـ بنی پهـی با
 مشتهـی تهـزیوی زهـوی
 جانتای سهـفهـری تریفـهـ دهـگـهـهـهـم
 نایدـهـزمـهـوهـ

...

چ کارهـکی شهـتانهـیهـ پهـیشهـی من
 بهـ شهـو گوـدهـگرم لهـ گـهـرانی بهـق

بە ئۆز داغى كىسسى پىير دۆزمەرم
نيوو شەو دىمە وەت شە قامەكان ھەبگەمەو
خەزدەكەم بنى پەيى با بىنەم
من چە ئۆز دىمە بىنەم لى پەچەوانەى شەكان
دىمە وەت لىقە بدەم لىسەر سەنگى شە قامەكان
خەزدەكەم خەبەكەم دىمەنەو تا دىمەن
ئەو تەى شە قام ھەيە
پشتى فەرشى
پەلەو و پەيە

...

من چەند خەفەوم بە فەى ژيان
لى مەشتى كام ھەكەوتتى شەتەى
ئەى جەلادى دا بەان؟
ئەى نوقەى بەسەرچەوى
سەر فەى دىوكانە ھەخاۋەكانى ئۆزگار
ئەى ھەمەى خەۋەى پاشەمەرگى ئازىز
ئەى دىوۋكەى جەنگى سەرشانى با
ھەزم نەما
ھەندە لى دەرگەى شەكاۋى تەمدا

...

تەماشا غەرىبى چەن ھەوم دەنەت
كەى گەۋەى ئەنەفەل
ۋەكەمەنى بەسەرھەت؟
لەگە ھەزى سەرەبازى با
كەى گەمە ۋەكەمەن شەكا؟
كەى چەتر ۋەكەمەن دەى قەۋەپا؟
بە چەپەكى فەى شەبا

...

ئەرە سەزەمىنى پەكەۋە ژيانە
يان گەنجىنەى دىزى و تەۋانە؟
ئەرە كەۋەۋەى خەمەشى
ژەھر و جەستەيە؟
لەمەبگە ئەى جەلادى دى بەان

لښم مـ ملـ کـ تي وـ را نـ يـ کـ سـ کـ نا ناسم
جگـ لـ چا وـ کـ کـزى کوونـ بـ بوو
گـ چا نـ کـ پيرى هـ نگاوـ کـ هـ لاک
جگـ لـ دـ کـ لـ نـ گـ و
نوورـ کـ لـ گـ زى هـ تاو
تـ نها سامانم ژيا نـ کـ پوچ بوو
بـ خـ شـ عـ سر و
نـ وارـ چـ قـ نـ بـ لـ دام
دـ زانم کـ مرديشم
ماـ يـ دـ رـ يا گـ مـ دـ بـ ت
نـ هـ نـ گـ پير خوـ نم دـ خوات
زريان نـ سقانم دـ هاـ ت

...

نـ يـ جـ لادى دا بـ ان
لـ مـ گـ هـ نگاو بندـ م
بـ مـ تـ قـ سـ م
نورى هـ تاوى
عـ سـ کـ غـ ريب
وـ کـ هـ مـ مـ دـ مـ دـ رـ يا
بـ نـ مـ لـ حـ مـ اندووم

...

نـ رـ يـ دـ بـ مـ بـ نـ سـ مـ بو
شـ و تا نـ دـ بـ تـ و
هـ زار نـ سـ رـ ماچى دـ کا
عـ سر و نـ وار
سـ ر دـ خـ تـ سـ ر ا نـ ي
بـ رـ بـ يـ ان شـ پـ لـ ايدـ ژـ نـ
بـ دـ سـ تـ و
ديوارى با و
شـ پـ لـ شـ تـ دـ ژـ مـ ر
کا پتنى خنکاو دـ ردـ نـ

...

نـ رـ يـ بـ با نـ دـ يـ نـ سـ مـ بو دـ بـ م

ماچەكى بې پەللى
ئومەتى كەنار دىكات و
با دىگر
ئەرەبى بې پەللى مەكى
شان شكاو دىم
لە ماى ئا و
ئافرەتەكى ئازەرى
دىلاو دى

...

ئەبى جەلادى دا بېان؟
كە بىر لە منى
ھەمىشە غەرىب دىكاتە و؟
من تەمەكى و
زىخەكى سەرشكاو بووم
من بېفرەكى قوۋاوى
سەرشانى چاكە تەكى دىا و
قەبى قىرتاوى
جەنگى بېرژوا بووم

...

نازانم من بې وام
پەم خەشە بې ھەمىشە بېم
ھەرگىز نەگەتەم و
بەزارم لە دووبار
خەزدەكەم وەك قەبى
غەسەر لوول كەم
بىخەمە سەرشانى ئەوار و
ھەرگىز نەگەتەتە و
پەم خەشە وەك توتەن
بەيانىان بىكوتەم
لە بېرتىشكى دوانىوۋ دىاينەم
بەتە ھەم و
ھەرگىز دووبار نەبەتە و
دەمە و قەچم بەمە و
ھەرگىز پەلە و نەبەنە

بـزار بووم
لـ پرسپاری ژمار
بـزار بووم لـ جـنگی
گـر و و پـ
هـنگا و و

...

ئـی جـلادی دا بـان
لـمتـبگ
دـمـو ژیان نـگ کـم
بـ بـی ئاسمان
دـمـو تـدـرگای
کـا نـکانی تاوان داخـم
بـ دـستی ئاشتی
دـمـو خـیا
وـک کاغـز گرمـکـم
بـخـم ناو دـمی (با) و
هـرگیز نـبینمـو
دـمـو بـم
دوور دوور بـم
بـسـر پردی
درـی ژیاندا باز بـم
کـس نـبینمـو

...

هـشتا دووکـی تـرمی
جـنگی دووبرا
وا لـ ژوور ئاسمانی
تاران و بـغدا
هـشتا پـتی ملی
اـ بـرک و شاعیر
وا لـ چـکمـجـی
ئـفسـرکی مـزھـبیدا
هـشتا دـی کتـبی
(هـنگاوـک بـ پـشـو و
دوو هـنگاو بـ دواوو)

بـ هـ زاران ستالینی مـ ژوو لـ دـ دا
هـ شتا قاچی قرتاوی
سـ بازـ کا نی جـ نگ
ئـ وـ تا لـ ناو سکی
خوـ ناوی
دیجلـ و فوراتدا

...

کـ هـ ناسـ ی غـ ریبیم کـ کا تـ وـ ؟
بـ هـ رلایـ ک دـ م
کارـ سا تی جـ نگ
دـ گـ مـ حـ بـ غدا
دـ چمـ لای ئـ بونـ واس
بـ نی هـ ناسـ ی ماسـ ی
کوژراو دـ کـ م
سـ رـ دـ م
لـ ماـ ی مـ ژووی
نازم غـ زالی
دـ گـ اـ م بـ حـ زیندووی
مـ سیکا و گـ رانی
مایـ پووچم
بـ شـ قامی جمهوریدا
سـ رـ رـ و ژوور هـ نگا و دـ نـ م
پرچی خوـ ناوی
فورات و
قـ ی شکاوی
دیجلـ دـ بینم

...

ئـ ی جـ لادی دا بـ ان
ئـ رـ سـ رزـ مینی بارووتـ
بـ غدا بـ نی
تـ رمی مردووی لـ دـ
بـ غدا نا ناسمـ وـ
پـ بوو لـ گونا هـ
پـ بوو لـ نزا

بہ فچہی دین
شہ و مہلای سعوودیل
بہیلہی دہکا
بہ
ٹاخونی تاران و
بہغدا

...

ٹہوارہ درہنگانہ
با بلم جہہشت
گہیشتمہ لای
ہہولہری مہژوو
زہردہخہنہی گہاہوو
ہہنگاوی پچہوانہ دہنا
نہلہ ٹامہد و
سندہ دہچوو
نہلہ قامیشلی و
سلہمانی

...

باوشم گرتہوہ
بہ پشتہ کوہکہی قہہا
حہزم لہ برنج و شلہیہکی
تہیراوا بوو
ہیقنہی باہندہکان
بارہن بہسہرما

...

ہہنگاومنا
بہ بازاری بیرہوہری
ویستمہہولہرماچ کہم
نہیناسیمہوہ
پاہتہیہکی
ہہنگ خہہہمہشی
لہبہردا بوو
ٹہنقہرہ بہی دووری بوو

قچڭكا نى
سربىرڭو خوار
داخت بوو

...

قڭام بينى
بى پىشتى كوڭو
بى دزى جڭلادڭكا نى خڭوڭو
مڭژووى زڭردڭشتى دڭخوڭندڭو
گڭيشتمڭ گڭڭڭكى شڭخڭا
جڭماڭ برسپىڭكان
توڭ بوون لڭ ئارد
شڭراب لڭ زڭ
ئاو لڭ دڭريا
خڭك لڭ قالڭنچڭى سووپا

...

ئوارڭ قڭڭام جڭهڭشت
گڭيشتمڭ لاي گڭيژڭ
كڭشى پڭ بوو
لڭ زڭنگيانڭى شكاووى مڭژوو
چاوى پڭ بوو
لڭ دووڪڭڭى دزاوى كوانوو

...

لڭ دوورڭو
سڭيرى پارچڭى شكاوى
ئستڭرڭى سڭرشنا
سلڭمانيم بينى
خڭم دا يگرتم
ئسحا بڭ سپى
وڭكى بنى مڭنجڭ
شڭهڭگڭا بوو
كڭلاوڭيڭكى لڭ باوڭشيا
جڭويدڭدا
بى دڭوڭڭتى خڭڭكى

قاله گازی ده‌گرت
له پشته پیری
ئه‌سحا به‌سپی
جنه‌وی ده‌دا
به عا با و مه‌نزه‌ری
پیاوی مه‌زها بهی
تفی ده‌رکرد
له سه‌رکردی
ده‌اوی سیاسی

...

هه‌روه‌کو جاران
ئه‌شتم به لای
قه‌یس‌ری نه‌قیب
ئه‌خان به‌زار بوو له به‌ن
وسمه و خه‌نه
له سم‌ه‌ی
پیاوی گه‌مه‌

...

له قه‌یس‌ری نه‌قیب
کام‌ه‌رانم ناسیه‌وه
چاوی کز بوو
ئه‌شی مه‌زها بهی هه‌شته‌بوو
په‌یان و و تم:
سی سه‌ه
له دوکا نه‌کی سه‌ه گه‌شه‌ دا
دیواری سه‌له‌فی
ئه‌نگ ده‌کا

...

ئه‌شتم به خوار خا نه‌قا
جه‌مالی هاوه‌مه‌ بینه
کز کز له به‌ردمه
مه‌ه‌ی به‌کاریدا دا نه‌شته‌بوو
شانی دا ده‌غی

خستبوو سږر شانی عړر با نځکي
گو ل ګرانی
خ م و عود ک م د ګرت
ه نګاوی ټټوار کانی د ژمارد
ج مال ټ ګر
فکری پرتووی
ب لښ فیکي بفر شتای
ټ ستا او ښکاری
س ر ګ بوو
ټ ندای شوورای
د و ټ ټ بوو

...

ټی ج لادی دا ب ان
ه ر ک ټ ټ ن کی ټ م س ر ز مین
ب نی ژ هر و بارووت
د ګ ټ ټ م و ب ما ی ټ او
ب لای ټ ټ حی د ریا
د ګ ټ ټ م و ب ټ اسمان
ک م ټ ټ م م نم ما و
د یب څشم باران

...

ج لال ع بو ا سا ج
٢٠١٦-٢٠١٧ ټ ر ټ

ټ ټ ژی جیهانی زمانه دایک ...
د . ناجح گو پی

ټ ټ ج هانی زوانی ټ ټ ایی (International Mother Language Day)

□□ژی جیها نی زما نی دایک :

اليوم العالمي للغه الام (روز جهاني زبان مادري)

زوان پایټوټن جہ پایہ گرنگہ کا پټی ئشناسای تاک ی
، فیسپہ گای، میلہ تی، نہ تہ وئی، بئ ئشناسای زوانی تاوم نہ تہ و کا جہ
یہی جیا کرم .

زوان ئامازون پى:

1. ئاشتەۋايى و پەۋرە ژىۋاى.

2. نو نگه و واکه و ته یی و گش که رد یی و دروس که رد یی
 شارستانیدین.

3. ئۇنىڭ ياۋايى ئۆسۈملۈكلىرىنىڭ جۇڭخۇا خەلقى بىلەن بىرلىكتە ياشاۋاتقان ناۋچىلىرىنىڭ تەتقىقاتى.

4. - گڏڻا ۽ ويڙدڻ (مٺڙو) ۽ ئيساي و ئڻستڻ ۽ پڻي لڙاي و ويڙڪڻ ۽ پڻي دماڻي.

5. پښتو، ندى و هام شخړه و تېك كولاوى كړدلى ه غلترينى، ئينډيج بڼايس
و جم و فاراى و وو كوتلى ، كه واتا فر زوانى يانى بيدى بوار
فراوانته رپى زوان كا تا به نازادى كارو چالاكى وه شا كړا .
ي نسكه و زوانى نه دايي:

جی بار یونسک (کنگر و گشتی ن ت و ی گرت کا پی پرو ردی و زانستی و شنویری) داوا کرر ئ و گردو د و و تا ج هانی و ئر م رزیا کا ن ت و ی گرت کا ، یکوزیا کا فیسپ گای م د نی و د زگا زانستی کا و خیر واز کا و گرد لای ن پی و ند داری ک چالاکی و ه و و ت ق لا زیاد کر را پی بهادار ک ردی و پا پشتی و زامن ک ردی پار زنای زوان کا ، ب تایب ت ئ زوان ک ه ه ش ف و تیا یشا ئینا سر .

گر سا ۱۱ یونسکو ۱۱ ٺاھ ۱۱ نگی ۱۱ تاييٽ ساز مڙ ۱۱ پي ۱۱ ٻڌ ۱۱. ۱۱ ٿيسا ۱۱ ۱۱ ۲۰۱۷ ۱۱
۱۱ ٻار ۱۱ گا و ۱۱ یونسکو ۱۱ ی ۱۱ ٺاھ ۱۱ نگی ۱۱ تاييٽ ت ۱۱ ٻڌ ۱۱ راو ۱۱.

ساٲو 19/2/2009 يونسڪ ٺٽي ٽيڪسٽس وٺا ڪڍڻ لاءِ ڊي رٻار و زوان ڪا هڪ ڪي ٺيڻ ڄا ڄا و فٽيا ٺيڻ ماڇو: زياتر ڄا شش هڪ زار زوان هڪ ٺي و ئيسا خريڪا نيم شا دل ٺي بشا هڪ تا ڪي تاي ئي ڪي ٺي، پي ڄر ڄر پي ليشا ڪر 2500 زوان ٺيڻ وٺو ڊمو فٽيا ٺيڻ، ٻي ڄن ٺاسٽو ڊپاريشا ڪر:

یوہم : زوا نہ فشاہ کی ژمار 607 زوا نینی

دووم: زوانهكه هكه ئينه چاره تهرسهكه ژمارهشا 632

يـرـم : زوا نـكـ تـرـسـى فـر تـرـشـا ئـيـنا سـرـ ژـمارـشا 502

چوارم : زوانه که ه که گيانمدا، گيان که نشت که را ژمار شا 573

زوان مـردـکی: ژمارـشا زیاتـر جـ 200 زوانا فـتیـنی جـ سالـو 1950 یوـ

چی ئـتـتـسو زوانانـ (هـورامی و زازاکی) باس کریان هـکـ خـتـرو فـتـاشا ئینا سـرـ،

هـریاسـ بـ پاو راپـرتـکا یونسکـی هـکـ جـ ئـتـس و زوانـ نـزیک ئـو فـتاکاوـ هـرگریان ، بـفارسی قـلـم و هـورامانی و لا کـردـنـ ، ماچـ ئیرانـ 24 زوانی ئینـ حاـ و فـتـایندـ، تائیسـ دووـ زوانیشـ بـ تـمامی مـردینی و کـس قسیشـ پندـ مـکـرـ، یـرـ زوانیشـ تـنیا پیرـکـ قسیشـ پـنـکـرا، گـنجو زارـلـ مـزاناش ، ژمارـ و ئا کـسا هـکـ قسـشا پـنـکـرا (60-200) کـسـندـ، ئی پـنج زوانـ ئینی سـرنیشـت و وـرپر و ئیرانیوـ ، هـریاسـ دلـاسـو ئیرانینـ دووـ زوانی تـر بـتـمامی ئینـ خـتـرو فـتـایندـ چون تـنیا پیرـکـ قسیشـ پـنـکـرا و زانـلـکـیشـا فیرـ نـبینی، جـدرـثـو راپـرتـکـینـ ماچـ 14 زوانی تـر ئینـ مـترسی دلـندـ شیـنـ، یـ جانیشـا هـورامینـ، هـکـ ماچـ 23000 هـزار کـسـ قسیشـ پـنـکـرا و زانـلـکـیشـا یانـنـ پیسـ زوانی ئـدایـی فیریشـ نمـبا (من گومانم هـن چی راپـرتـیـ بـتـبـت سـرو هـورامانـکـیما دـگولپی) ، هـریاسـ باسو زوانی دـی زـردـشتی و پشا کردی هـکـ یاگیشـا لای واری ئیرانیوـ دیاری کریان، یـرـ زوانـ تـریچـ ماچـ زیانی فرـشا ئـ کـوتـنـ" ترکی خـراسانـیـ ، جـ دمایی راپـرتـکـینـ بـفارسی نویسیان (همـ زبان ها بـ یک اندازـ حق زندگی دارند) یانی گرد زوانـکـ پـسـو یـی مافو ژیانیشـا هـن.....!!!!!!

(All languages are equally entitled to life) يحق لجميع اللغات على قدم المساواه فى الحياه...

ئی دروشمـ هن و یـنـیسکـینـ، وـلی زوانـ دلـمـند و سـردـسـکی گـشـا نیا چی قسـوـ.

ئی فـتـایـ کارـساتـ ئانزانین کـ قـرـبوو نمـکـریـوـ ، ۳۰سالـ دماين فرـتـرو زوانـکا فـتـینـ بـنونگـی جیاوز پـسـ:

یوـم / وـختـندـ زوانـکـت سـر بـ کـمـمـ گولانـی بی و چـنی چنـها زوانا تـری تـکـاو بی ، ئیتر ئانـ بـ بايسو قسـ کـردـی بـ زوانـکا تـری کـ جـ زوانـکـو تـ فرـ تـرـندـ (کـمینـ و فرـینـ) ، نمونـ ژـن و ژـن وازی و تـکـاوـی کـمـمـایـتی.

دووـم / وـختـندـ تـکـاوـی چنی زوانـ تـری کـری هـکـ ئا زوانـ خاوـن پایـی شـنویـو فـرهـنگـی و ئابوری بـرـزتـری بـ، ئیتر گـورـکـ وـرو ئانـی پـلـو پایـی ئابوری و کـمـلایـتـیشـا جـدـسـنـدا ، فشار وزا سـرو زانـلـکـاشـا کـ پا زوانـ دـمـندـیـ وانا و زوانی ئـژایـی وـشا وزا لاوـ.

پهرم / سياست و دښوونديز او سودن او داگيركړه په پاسه واستون كې گر وخت زوانو وېشا سېنا ملو كېم نه تېو و بن دسكار ، جې او بډې كارو باري دښوونې نه پږوږد و ږركړدېنه ، نېتر پي جې زوانې نژايي كا بډو .

كوزياو پښكې جې نږنېشت و 17/11/1999 ينې بېارو جې هانې زوان و نژايش دا ، و جې سا و ۲۰۰۸ ينې بې فږمې نه تېو پږگرتې كا پښتوانې نې بېارېش كږدې و نامېش نيا سال و زوانې كا ، بې مېستو پښتگيري كږدې فږ زوانې و فږ كږلتوري ، چون زوانې كا پاگېو گړنگشا هېن جې بېرنامې كا پښكې ينې ، فږ زوانې يانې هېشاري زياتر سږو زوانې جې راوږرې كا ، نې و پښتيني ياواينې و فې و جمې و كږلتور جياوړې كا .

پېكې پښكې خاستږين ا چارېش نيار پې پښتگيري و گډې داي بې زوانې كا ، نايچ ديارې كږدې جې هانې زوانې نژايي بې ، هې تا گردو زوانې كا چي نې بتاوا زماونې و يادگيري و چالاكي هېم جېر پې زوانې كېشا ساز بډا .

زوانې نژايي چني پېژايي؟

پې نژايي نې قوربانې كا خېك و بېنگلاديشي پې زوانې كېشا هېك ۲۱/۲/۱۹۵۲ داشا ، قږار دريا كې گرد سا ۲۱/۲ كږې بې و جې هانې سا يادو زوانې نژايي جې سږتاسږو جې هانې .

دماو نژادي و سږرېو بېي هيندستاني چيردېسو نېنگليزېنې (15/8/1947) ، هامكات و وېتږ 14/8/1947 پاكستاني سږرېو و نژادي وېش جا دا ، پاكستان دوو زوانېش چېنې بېنې پې قسې كږدې (زوانې نژدو و زوانې بېنگالي) بېلام زوانې نژدو زوانې رښمې دښوونې و پاكستاني بې ، بېش و وږركږوت و پاكستاني بې زوانې بېنگالي قسې كږنې (نېسې و بېنگلاديشي) .

وانېر كږليزو پښكي زانكې و دكاي پايته ختو بېنگالي ۲۱/۲/۱۹۵۲ دېشې كږد مانگرتې و وېنېشانداي نا نژايي دږو نانې كې بې زوانې نژايي وېشا نمېوانا ، نېتر پښتې قږش كږد نې وانېر كا بازېش كوشتې ، نېنې بي بايسو نانې دږولې تو پاكستاني ددان بنې زوانې بېنگالېر پېسېو زوانې دوو مې جې پاكستانېنې ، دماو نژدي و جيا بېيې بېنگلاديش جې سا و 1971 ي ، داواش كږدې نې نه تېو پږگرتې كا كې نې بې بنېر بې زوانې نژايي .

دماو نژادي مېنېمېنېو پې يادېوږي شېهېدې كا زوانې نريانېر وږدېم و كږليزو پښكي دې كا ينې بېنامې (مېنېمېنت و مېنار) ي ، نږ سږرنجې دېمي نه تېو و بېنگالي ونيشا بېخشا تا بې زوانې نژايي وانا .

۱۶/۵/۲۰۰۷ نـتـو یـگـرتـکـ بـیـارـشا دا هـکـ گرد میلـتـ و نـتـو مـشـ بـ زوان و وـشا بـئـازادی قسـ کـرا و بوانا و پارـزنـاش، و سا و ۲۰۰۸ یش نیار بـ سا و زوانـکا جـهانی، تا نـتـو کـ سـرزـمینی سود مـند و بـهرـ ورگـرا جـ فرـ زوانی و فرـ کـلتوری و گونجنای چنی یـترینی.

هـریـاسـ مـشـ نـتـو یـگـرتـکـ و لایـنـ پـوـند دارـکـ هـرمانو چالاکـی جـ و فرـ ساز بدا پـی زوانی ئـژایی، هـکـ ئـنگدایـ بـ سـرو زوانـکا بـتـایبـت ئـا زوانـ هـکـ هـشـ فـتـایشـ هـنـسـر، تاکو بـ بـ پـاـپـشتـ قایم پـیشـ.

هیچ بـگـو و وـردـس نیا هـکـ سـلـمـنـش وانای بـ زوانی ئـژایی جـ ولاتـ فرـ نـتـو وـکانـ بـ بایسوهـرـشا پـی ئـمنی قـومی.

جـ سا و ۲۰۰۰ یو زـماوندـو زوانی ئـژایی جـ فرـ و وـتا تا دنیاينـ سازـ کریـ ر ۲۱/۲ نـد، زوان بـ قوتـترین ئـمرازـا پـی پارـزنای کـلتوری و شارساتنیـتی، یاردی دـرا پـی گـشـ و ئـشنویری و کـلتوری هـمـ جـرو میلـتـ جـاوازـکا سـرزـمینی، وـا بـیـ کـلتوری دلـ نـتـو وـکانـ یانی هـشیاری زیاتـر سـرو گردو زوانـکا، یانی پـدا بیـی گیان و تـکـاـوی و هامکاری و لـبـوردـی.

نمونـ سـرو فرـ زوانی:

مـنـیـ زوانی و پارـزنـیاش جـ فـتیای گـنـ سـرو بـیار و ئـنداما ئـا نـتـو وـی، خـکـکـیش، ئـگـر وـشا گـرـکـشا بـ نمازا دلـنـ بشـ، ئـگـر گـش نـدا دلـنـ مشـ.

شش زوانـ سـرـکیـ جـ نـتـو یـگـرتـکـانـ قسـشا پـنـ کریا و بـگـ نامـکـشـا پـنـ منوسـیا (ئینگلیزی، فـرـنسی، وـسـی، ئیسپانی، چینی، عـرـبی) کـ جـ سا و ۱۹۴۶ یو بـیارش سـر دریان، نـتـو وـو کوردی و کوردستان دابـش کریان سـرو چوار پارچـا زیاتـریر، هـمیشـ دـوـتـ داگیرکـرـکـ (تورک، عـرـب، فارس) جـ هـو و تـقـلانـ بیـنـ هـتا زوانی کوردی بـهـرجـری بـ تاوناو و زوانـکـو وـشا سـردـس بـ، سـراوننو کوردسانی دـولـت و تورکی ماو و زیاتـر جـ هـشتـا ساـان نمازـ کـس بـزوانی ئـژایی قسـ کـر، گـرتـیو زیندانی کـردی بـ بـنسیبو هـرکوردی کـ بـ زوانی ئـدایی وـش واتو واچ کـر، ئینـ بـ یاسـو زانـمانـ ملـ او، وـر کـت و کوردسانی، وـلاتو ئیرانی زوانی فارسی سـردـسا و کـس پـیش نیا بـ زوانی ئـدایی وـش وانـ، جـ وـرپـ (وـرنیشـت) و کوردسانی ئـسلـن چـو و بـیـن بـنامـ کوردیو، تـانـت جـ هـویـ و شناس نامـی بـ بـشـ

کریښ، چ جای قســ کږدښو وانای، مښم لای واری کوردسانی(پانښت) ،چښگښ خښیکا هومښدښ پښیدا بښن پښی زښندښ بښوښی زوانی ئښدای (کوردی) .

وښلښ داښم مښشښ هښښښای هښرښمو کوردسانی هښکښ ماوښ و ښسوښنښ ساښ زیاتښ را دښسښلاتښ وښ راوښبښرش هښن، نښتاوانښ بښ ساحښبو زوانی ستانداردی کوردی، ناوچښ و سښرانی هښرمان و کار و پښروښردښ بښ شیوښی سښرانی بښ را اوښ، بادینانښ هښرمان و کارو پښروښردښشا بښ شښوښو کرمانجښن، یانی ئاسښ دوښ زوانښ ستانداردی کوردی خښیکا بښرکښوتښن، ئښوښ تښرښ کښنار وزیرښښ.

چښنی ئانښ یاسوا زوانی جښ عښراقی فیدرالښنښ سالښ 2014 بښرشښښښ و کښمښلښ مادی بښ سودښش چښنښ کښ را مدښ بښ گردو نښتښوښ و ئاینزاکا عښراقی هښکښ زوانښکښیشا پارښزنا ،وښلښ سالښو 2015 یاساو زوانښکا جښ هښرښمو کوردسانی بښرشښ،زوانی رښسمی (عښرښبی،کوردی،تورکمان،ئاسور،ئښرمښنی) ئی پښنښج زوانښنی، ئیناجدما ئانښیچ یاسیوښ تښر بښرشښ پښی پارښزنای مافو کښمښ نښتښوښ ئښتنیک و ئاینزا جیاوازاښکا، ئادیچی مافښکښشا بښ پاو یاسای چښسښپښ (ئاسوری،کلدانی،مښندائی،سښریانی،تورکمان،یښزیدی ،کا کښیی،شښبښک) .

وښلښ هښښښایی یاسیوښ نیښنښ باس جښزوانی کوردی(گردو زوانښکا یان زارښکا) کښرښ، سښرگښردانیو سښروښنښ شښویای پښ زوانی کوردیوښ دیارا،چښولا بښ بادینی قسښ ونویستښیو کارگښښی کښرا،چښلا بښ سښرانی، وښختښکارښ هښرښمو کوردسانی چښنښها زوانو زاروښی تښرش چښنښن و گرد فښرامښشښ کښښښ، پښسښ زوانی هښورامی کښ زوانښ رښسښن و کوردسانښن ،زوانښ قښدیمی و کښن، ماوښ دوورو درښژ نویستښی و پښروښردښ بښ زوانی هښورامی بښن کوردسانښښ.

کتښبو شاعیرښکاما شاهیدا (بابا تاهیر،مښولښوی،وښلی دښوانښ، هتد) و کتښبو زښردښشتی و گاتا کښش بښ زوانی هښورامی نویسانښ هښریاسښ کتښب و ئاین و یارسانی (کښښام -سښرنجام) بښهښورامښن .

داښم مښشښ ئارښ جښ سایښو دښسښلاتداری حکومښت و هښرښمو کوردسانښښ خښریکا زوانی هښورامیو زوانښکښ تښرښچ فښرامښشښ کریښښښو خښریکا دلښښښ بشا، وښختښکارښښښ حکومښت متاوښ سود ورگښښښ جښ زوانو زاروښکا تښری پښی بونیاد نیا زوانی ستانداردی کوردی.

گرد زوانښ صاحب سیفښتو تایبښتمښندی وښشا،کښ ویښردښ(مښژو) و داب و نښریت و زانیاری لاول ئښندامښکشا وښ هښرگیریان،بښ دلښښښ شیښی

زوانان کا کہم لہ زانیارو دابو نریت دلہند مشہ ، وروٹانہی پھوستا کہ زوانی ٹہڑائی فیرو زان لہ کاما کہرمہ ، مہدرہ سہنہ ہوانا، تا ماوہ و شش ساہا ہام شان چنی وانای زوانی ناوچہیی، جیہانی، فہربہیی زوانی ٹہڑائی یانی و ٹہشناسای کہ بیہی؟ شناسنامہ و ٹاکہ سینہ۔

ٹہگہر کورد سہرو ئی بہزمیہ بہردہوام بہ ٹانہ نہک دووہ زوانہ ستانداردہ کوردی پیداہنہ ”کرمانجی و سہرانی، گہرہ ہہورامیچ پیسہ زوانی ستانداردی مہندہ دلی، چون ئیسا جیاوازیی فرہ دروس بیہن بہینو ئی دوہ دیالہکتانہ، جہہازوان و دابہش بیہ نفوزہ و دہسہلاتیووہ، ہہہہت نہونگہی ئینہی چن جارہ باسام کہردہن کہ دہسہلاتی سیاسی و حوکمران بیہن بایسش، ہہرگیز خہمو زوانینہ نہبیہن، نمونہہن سہرو ئی بابہتی (تورک نہژادہکی ئیسا بہ جوار زوانی قسہ کہرا، تورکیای، نازربایجان، تورکمان، ٹہزبہکی)۔

وہلاتو ٹہسیوبیای ویہردہوہ دوورہ زوانی ٹہمحاری(ٹہمہاری) کریاہ بہ زوانی رہسمی وہہات یانی بہزہر بہیابہ ملشارہ، وہختہکارہندہ زیاتہر جہ حہفتا زوانہ محہلیہ ہہنہ چا وہلاتہنہ، چوار زوانہشا خہہکی فرہ قسہش پہنہ کہرا، بہلام ساہہو ۱۹۹۴ یوہ دہوہت سایسہتو بہکار ئاردہی زوانیش فارا و بہیارشدا کہ یانزہ زوانہ تہر ہہکہ ناوچہ و ہہرہمہ جیا جیاکانہ ہہنہہ کارشا پہنہ کریہ، ئیسا بہ 12 زوانی قسہ کریا، پہکہی لیژنہی ئامادہکاری تایبہتش درہس کہرد پہی جا بہجا کہردہی بریارہکہ، ئیتر چاوہختہن یانزہ ہہرہمہ جیاوزہندہ و دلہ دہوہت و ٹہسیوبیایندہ گرد ہہرہمہ بہ زوانو وہش ہہرمانو کارو پہروہردہو فہربہیی کہرا، شان بہشانو زوانی ٹہمہاری، ہیچ گہفتہ نامان اشا، ئینہیچ سہلہمناش کہ فرہ زوانی دہولہتہندہ نمہ بہ بایسو دابہش بیہی بہہکو بہ بایسو یہگرتہی و بہقوہتی، و ہیچ تہرسہش سہرو ٹہمنی قہومی ئا وہہاتیہ نیہنہ۔

دماہن ہہوال سہرو زوانی ٹہڑائی ہہکہ کہنالو ئین ئار تی(NRT) وہلا کہردہ ماچہ ئاخر قسہکہر بہ زوانی کللامی جہٹہمریکا فہوتش کہرد، کہ ژہنہوہ بہ عہمرش ۱۰۳ سالہ بہ، ئی ژہنہ جہہاوانیشہ فیرو زوانہکہیشا بیہہ، ئیسہ خہہکی تہریچ ہہن جہ ہہزو کللامی بہلام زوانہکہیشا نمہزانہا، بہنہونگہو سیاسہت و ٹہگہزپہرستانہو ئامریکا یہکا کہ سہدہو ہہژدہیہمینہ ٹہمریکا ٹہزیاوہ و ئاوا کریا، ئیتر داگیرکہر اہ نہدہ بہ خہک و سہن و ٹہمریکای بہزوانی ہہرہمی وہشا قسہ کہرا، بہزہر زوانی ئینگلیزیشا کہرد بہ زوانی فہرمی وہلاتی، دما جار ساہہ و ۱۹۹۰ ٹہمریکا یاسا و پارہزنای زوانہکا پہسہند کریا و زوانی کللامیچ یہ بہ چا زوانا کہ پشتیوانی کریا۔

ئی ہہواہہ پہیما سہلہمنہ کہ قسہکہردہیی و نویستہی و وانای

بـزوانى ئـژايى نونگـ و مـنـيـ زوانين و پاريزنـشـ.
دما قسم چـنى موبارـكا بايى گـرمو و جـهـانى زوانى ئـدايى،
هيودارـنا چى وـنـ هـورامى زوانـكـ بتاومـ يادـ خاس جـ
زوانـكـيما كـرمـ و هـرمان و چالاكى جـراوجـر ساز بدـيـمى نازمـ
زوانـكـما فـتيـ و بـ زيندـيـ بازمـشـ..

۱۸/۲/۲۰۱۴ د. ناجج گوپى
تازم كـردـنـ 16/2/2017
n.gulpy@gmail.com

سـرچـمـكـ/

1.

<http://www.un.org/ar/events/motherlanguageday/background.shtml>

2.

http://www.amazighworld.org/arabic/studies/index_show.php?id=4018

3.

http://www.marefa.org/index.php/%D8%A7%D9%84%D9%84%D8%BA%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D8%A3%D9%85%D9%87%D8%B1%D9%8A%D8%A9

4.

<http://www.un.org/arabic/news/story.asp?NewsID=10689#.WKXehDt97IU>

لهدايكبوني شاعيرك ... هيو سهعيد

پياوى گهوره
باوكى خـى دهكوژـ، دهچـته زگ دايكى
ئـو منداـهـى لهو سـرجـيه دهكهوـتهوه
دهبـته شاعير.

ئـو شاعيره منداـكى دهـوته

سیاسیه کان قیان ل ده بتهوه
له بهرئوهی هه موو قسه یهک ده کا .

کەس ناوێر بته دستی
له بهرئوهی ئه ویش وه کو خوا
نهریت و سا ناسا ،
هه موو هه ک ده بهزێ و له ههچیش په شیمان نییه .

دراوسه کان قیان ل ده بتهوه
له بهرئوهی له په نجه ره خێ ف ده دا ،
به سه ر دیوار ئاودیه ده ب
ههچ سنورێکی ب ما نییه .

بازرگانه کان قیان ل ده بتهوه
له بهرئوهی ده :
ده و مه نده کان له ترسان ئاشتیخوازن .

دادوه ره کان قیان ل ده بتهوه
له بهرئوهی ده :
یاسا به وێژدان ههچی پ ناسه لم .

پیاوانی ئاین قیان ل ده بتهوه
له بهرئوهی ده :
یهک هه قیقه ت بوونی نییه ،
ئه گه ر هه شب چه ندین ووی هه یه .

زاناکان قیان ل ده بتهوه
له بهرئوهی ده :
خه یا پوستره له م شک .

مامستا کان قیان ل ده بتهوه
له بهرئوهی ده :
زانین بنی نییه ، هه موومان قوتا بین .

ئه و شاعیره بیژییه
ده ی شه ی تانه کەس به گه و ره ی خێ دانا ن ،
له پشتی کەس نا وا ،
به ههچ سه ر کێک نا بژی ،
له بهر ههچ ئا غایه ک هه ناست تهوه ،

دهستی هیچ شخک ماچ نا کا .

له شه قامه کان

خه ک ه یهای ل ده کهن

هه ندک پ ی ده ن شته ،

هه ندک ده ن ب هوشته .

که شیعر ده خو نته وه

ئه ویش وه کو موسا

دار

ده کا به مار .

به ام ئه و نا ئه وه استیه

ده ئه وه شیعره

له بهرئه وهی ئه و کو ی ئ دیه

نهک نه وهی ئیبراهیم .

خوارد ل میش ... پشک نا کام :

.....است سیاست ف و ت ک بازی تیا ی ، ب ام سیاست ه ر ف و دوو فاقی و ساخت چتی نی ، گ ر وابوای ب سیاست ن ئ و ترا (السیاس فن الممكنات) ب کو ئ و ترا (السیاس فن الکلاوات) .. ه ندک گروپی بچوک ه ن ک ل جیاتی ک م خو نی ، ن خشی ک م ه و ستیان ه ی و ئ و ش تووشی عوقدی (بچوک بوون) ی کردوون ئ یان و ب سیاست دوو فاقی دیار بن و باس بکر بن و مشت و م ل ناو خ کا دروست بکن ب تایب تی گروپی و بچوک ه ی ک ستراتیجی خ ی ب شمش ر و یش و ئ ب ست ن و و مان و ی خ یان و گرتن ل و ی زیاتر ن چن ئاو و قاچکیان لای د س سات و قاچکیان تریان ل مبر ، ل و ب ین یا چرخ و ف لک ئاسا ت راتن ئ کن و گیرفان کیان ب پار ی زرد و ئوی تریان ب پار ی سوز ، قس ی سل مانیان هی ه ول ر نی و هی ه ول ریان و ک ئ و ی لای برا گ ور عوسمانی کانیان نی .. ت نان ت ل چونیان ب ه ول ر و ل خزم ت بن ما یا ئ بن ب دوو ت نی جیاواز ل گ س س ر کی بن ما و برازاکی یا قس ئ کن و ت ریح ئ ی ن ، ل کات ک ج و ج ی ج ماو و ری ش قام ئ گر ن و ئوان ت نی قس و دروشم کانیان ب لای

شقاما ئىشكىتىۋى ، ھەر كى تىزىكىش تىنگاۋ بون بى پىل پىروزكى خىيان ئىگىيىنىڭ لاي بىنىمايى خىسپىن و (لا غالب و لا مغلوب) داۋاي شىفاعىت ئىكەن، كاتىك ئىۋىگروپى بچوكانى لى ترسى ئاگر تى بىردان بارىگاكانيان لى تىنىشت داىرى (خىرىق) چىن جارىك دروست كىردىتىۋى بى پىل ۋىكى ئەلاگى خىيان بى موعارىزىۋى ھىلىۋاسى بىكىۋ ئىمى خىۋايى گىر لىۋلا سىددىق بىۋ بون لىم لا شىتىكىان بى بىرىت و كىمىك بىزىيى و سىرنىج بىلەي خىيانا بى بىكىش، بىمام كاتىك يىتى سىر " نىقود و نىقوز " دىم و چاۋى ئىسىيىكىيان دىرىكىۋىت ئىبن بى جوق و مىسىقاي پىاھىيان بى شان و بايى بىنىمايىا و ئىۋىكىلامى ئىۋان بىيان ئىكەن بى كىم كىس ئىكرىت، دىيارى بىرامبىر بى موگافىلىك دىۋى دىس و ئاىتىش بى پىشگىرىيان لى بىنىمايى و ئىمىكى ئىھىنىۋى ، بى ئىۋىيىكى زىلىگۈ بى ھىست و مىشاعىرى كىمىيانى خىى زىۋىم و زىر لىكرىۋ بىن و خى ئىگىر قىس س ھىۋىستى چىن مانىگىكى لىمىۋ پىشيان بى لىبىنىۋى ئىبىنىن كى بىنى دىلارى نىۋىتىكى ئىۋىنى بىقوتى تىۋوشى پىمىنى بى ھىۋىستىيان ئىكات .. لىگى ئىمانىشا ھىچ باكىان نى و لىمىر و ئىۋىرى خىيان ناكىۋون پىيان ۋاىى دىۋى سى فاقى لى سىاسىتا زىرىكىى ! مىۋىۋى دىۋى ھىزار سىۋى ئىۋى جىررى گروپان بى شىمشىر و ئىنفال مانىۋى خىيان مىسگىر كىردىۋى ، ئىستا بى سىاسىتى جىلان بىردىۋامى بى خىيان ئىپىن، ئىۋاننىش كى ھىر لى دىدى ساختى چىتىۋى سىاسىت ئىبىنن و ئىكەن جى خىىتى پىرىنسىپى سىرىكىان " خىاردىلىمىش " ى بىت

گەمە شارىۋەكانى با (1) ... نەژاد عزیز سورم

" ئەم دەقانى لى ئەسدا بە عىرىبى نووسراۋن .
نووسىر و ھىخنىگر (نىجات ھىمىد ئەھمەد)
بى پىچىۋىنەۋى نووسىر كىردىۋىنى بە كوردى . "

بەشى يەكەم

(1)

خاتوون خەریك بوو گەردەلوولی
بە دەمی لا هه ده واسی ..
ئەویش سەرەتای ئاسی بە خه وه گرتبوو ..
ئەمە قەدەری مژوو ،
لە جوگرافیا تارماییه کهیدا
کهواته هه گەکان به کەن ؟
مەرگ...
دەنگ...

شکستی قەقنەس ،
بەسەر بای ئاسه وه ..
دەماری بە ئاگای فرمەسکاوی ،
لەو چاوانەدا دەبریسکه نه وه
که بە دواياندا گه ایی و نه تد زیه وه ..
به برای من ؟
با ی شکاو بهم چه شنه هه نا به ستر ته وه
خەونیش وه ها نییه
خەون به و جه ره نییه .. براله !

29/6/1995

(2)

ژیهه ده ژه ندر ،
ژیهه کیش ده ژه نه ...
دوو شتی جیاوازن
به چی دونیای بینینمان
بوو به با نه نی هه نگاو هه نگ
به هه ووده ده فنه .. ؟
به چی سرووته کانهمان بوون به هاواری بیا با نان ؟!
با ئەم وه ستگه یه به ته
دوا شه و
دوا هه ناسه ..
لە هه ناسه به کماندا به دوا ی سەر اب ..
با به که وه هه ناسه یه که بده ین هاو نه م
سەر اب ته و او شه که تی کردووین ..

1995\5\25

(3)

لهوانه يه به يهك بگهين
 ئينجا تـ بـى ژوان سهرمهستى تيا بـ ؟
 بـ ئهوهى زهمه بىنين كه بهسر دهچـ ؟!
 جهستهى تـ تا دـ ده بنيسـ ..
 ئهوه تا هى منيش له ژـر قورسايى وـ كهاتنهوه دا ده ناــندـ ..
 له كا تـ كدا دهريايهك تاريكستان بهشت ناكا
 له گومان نزيك بيتهوه ..
 من تاـ ـووناكيم بهسه
 دـنيايى بگرم ..
 تـ منت بهدەر له خودى خـم دهوـ ..
 تـ زهمه نا بىنى ..
 كهواته بادانهوه بـچى ؟
 بهرهو ئه و ئاسـ به لـچووهوه دا ؟
 بهرهو ئارهزوويهك به هـنگى سهرابـ ..
 لهوـدا كه به يهك گه يشتنى تـدا
 جـرـكه له مهـحـ ؟!
 1995\8\1

(4)

ئـشى ــژگار !
 وريا بهوه !
 وريا بهوه ! ـحـ پير نا بـ ..
 ئـستا چـلهكه واى لـ ها تووه تـم دهگا و تـم ناگا ..!
 نيشتمان به شـوازي سـ بهكانهوه كوژراوه تهوه
 چ هووده يهك لهوه دا هـيه هـشه با بهره و بههـشتمان ببا
 وريا بهوه !
 ها تووه داـ نهكانى ناخى ـحمـ ببـ
 ها تووه برينه كانم بكولـندـتهوه
 كه له خـيدا به چه قـى ــژگارى نامەرد كولاونه تهوه ...
 ــژگارى سـبـ و
 بازگانانى تلياك و
 ئومـددزان ..
 وريا بهوه !
 تا خهونه كانم بگرمه دهست
 بـمان نووسراوه به بـدهنگى هاوار كهين
 ئهى ئه و دوورگه يهى
 به ماته ميني زه ماوه ندان گهرم بووه ..

بـده نگی .. ته نیا بـده نگی ..
با هاوار کهین
تا پـ ده بین له بـده نگی
هاوار کهین
ئه ئازاری پـژگار !
ئـستا چـله که وای لـها تووه
تـم تـده گا و تـم ناگا ...
2005\10\12

(5)

سا یـ پـژگـ باس له مافی مرـق ده کهن
تا پـژه کانی دی پـشـلی بکهن ..
بهم شـوه یه و بهو چه شنه
مافی مرـق ،
بوونه وهری ئه فسانه یی و
دری گه وره ی .. دونیا
ها ته ناو سهرده می سـرک ..
که خه می تـدا ده بـته
بزه ی سارد و مردوو ..
ئه وه به خودای چیه ی به پـژ نیوه پـیه
له باره ی – حه فت و هه شتی هـلکه و مریشک ،
کامیان له کامیان
خودایه !
ئه م هه موو ده مامکه له کوـوه دـنن؟
1995\12\9

(6)

ته نیا هـه پـه که ..
با له کوژانه وه ی بیارـزین !
که نار به ردبارانمان ده کات ..
ده ستلـکـبه ردانی سپـده یش له وانیه مه حـ نه بـ ..
من ئه و زانیاریانهم
له گهـای پایز و ..
هه نگاوه کانی (با) و
کلیله کانی وه هم .. خوـندنه وه
ئه وه تـنـ به ناو پـچه کانی ووخاندا ،
به بـده نگی هاوار ده کهم ..
هه موو بـ له یلای خـیان ده گرین ..

که چی هه مووشیان خـ یان ئا ماده ده کهن به شه قامه خه مباره کاندای
ایبکـشن ..!

خودایه چ ده بینم ؟

ئهو هه موو که به تیژانه ؟

بـ ته نیا هـ و

چیترا نا ..!

1996\2\15

(7)

ئهوه کاره ساتی هه ردوو کمانه

ئیترا ئهوه دونیا به

هه ندـ جار سپـده اده خهین

جاریش هه به تاریکی به خـ ماندا ده دهین ..

له گهـ ئه وه شدا ،

هه ست به مانگ و ئه ستـران ده کهین

به ده مارانماندا دـن و ده چن ..

هه ر ئه مه ش تا قه دـ نه واییمان به به رده وام بوون

به دوا ی ئه و بوونه وه ره ی ،

بووه به گاـ ته جاری هه مووان !!

که ئه ویش جدیده ته ..

بهـ ها وـم ..

استیی لاوانه وه به س نییه ...

ئه مه کاره ساتی من و تـیه .. ها وـ ..!

با به هه ندی وه رگرین و شانی بدهینه بهر

شه وگار بـ شكـ لـ ده چـته وه ..

با شانی بدهینه بهر .. ها وـ ...

1996\3\18

(8)

ئا لـ ره دا

له و که ناره ـووتهـ لـ نه دا ده مـنمه وه ...

ئیترا وای لـ هات

حـ به خه م چه کدارمان

په رده بـ هه موو شتـكـ ده دروـ

بـ لانه وازیمان نه بـ ..

که له ده ره وه ی مـ ژووی جوگرافیا دا ما وه ته وه !!

ببوره !

مهودا کانیښ له گه ټمه پیربوون ..
 ئیتر سوودی چیه؟
 به یه بگهین و گرانې بڼین و یه کدی ماچ بکهین ؟
 هه موو نه مانه که کیان چیه ؟
 له کات ټکدا خانمی ئاس
 مانگه کی ماندووه به سا نی زکاو و
 خوانه گه نیوه کان ..
 بیوره...!
 من لره ده مڼمهوه
 له سهر ئه و که نارانه دا ټاده کشم
 تهوان تهوه تا ده قیقه و
 ساعات و
 ټرانیش ده نټرن...
 خانمی ئاس یش مانگه کی ماندووه به سا نی زکاو و
 به و مهودا یانه ی له بهریاندا نه ماوه و پیر بوون ...
 1996\5\3

(9)

هیچ و ټستگه و به ندهر ټک نه ماوه
 ما ټئاوایی ټدا بکهین
 نټش !
 ټووباره کانتان خواردهوه ..
 جگه کان ،
 کانیاهه کان .. هه مووی ...
 نټش !
 ټگای دزه ختان کورت کردهوه ..
 له سرووشتی دهست ب نه براوهوه
 تا باخچه پلاستیکیه کان
 که به وشکایی ده دټردرن ..
 به ټاستی ټمه ده رهاو ټشته ی
 ټچوونتانه له هیچ و
 له (جاران وا بووین) دا
 که له ناخماندا ،
 هملانه ی چ کردهوه ..
 به ټام تاکه ی (جاران وا بووین)
 له بن با ټمان بنټین ؟
 بوونه وهری به پیری ټټگاران دا پټشراو ..

ها تن ۋانين و چرپه کانيشمانيشيان برد ..
مه وداکان وهك خۋانين ..
به استى ئامۋى مردوو
ماچى مردوو پۋيوهداين
ئيتريان يا خودريان ..
به سه هاو !!
ئمه چ بانيژه يه كه لۋيه وه دهۋانين !?
1996\6\18

(10)

لۋم گه ۋه كو خۋم بمۋنمه وه كه خهون ده بينم .
لۋم گه ۋه خياۋى ۋوناھى و خۋشويستى و به رائت بكم ،
كه ئه وه چه ندين جاره له تيرۋر ۋزگارى ده بۋ ..
ۋراى هيچى هيچكاران و
ده مامكى ساخته چيان ..
لۋم گه ۋه كو هم
به بۋدهنگى .. هاوار بكم
ته نيا به بۋدهنگى ..
ۋوناھى و خۋشويستى پۋر ۋر نه بۋ بۋم
من خهريكه زمانى ئاو و
قه به زهى شه پۋل و
سرووده كانى دۋه قى له بير ده كم ..
كه ۋزگارۋك به خهونى ئه وان هوه
ده زيان و ده مردين ..
بۋمن به زۋرى مه زانه ئه ئه ۋه ۋه
له باۋى ئه ۋه په پوولانه وه هه ۋه ۋه
هنگى ۋه شه با و
هنگى يه قينيان گرتووه ..

1996\8\3